Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.
PL 510
00101 Helsinki

Lausunto

22.4.2021

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: HE 40/2021 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja toteaa seuraavaa:

Hallituksen esityksellä on tarkoitus muuttaa jätelakia, ympäristönsuojelulakia, kemikaalilakia ja rikoslakia. Muutosehdotukset ovat osin välttämättömiä EU:n jätesäädöspaketin vuoksi, mutta mukana on myös kansallisia lisäyksiä. Esityksen keskeisin tehtävä on saattaa voimaan uudet EU:n sääntelyyn perustuvat jätteiden kierrätystä ja erilliskeräystä koskevat tavoitteet ja velvoitteet. Lisäksi esityksen merkittävä muutos nykytilaan koskee jätteiden kuljettamista koskevaa sääntelyä.

Ympäristöministeriö asetti helmikuussa 2019 laajapohjaisen työryhmän valmistelemaan EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanoon liittyviä keskeisiä linjauksia. MTK oli tässä työssä mukana. Työryhmä jätti mietintönsä ympäristöministeriölle syyskuussa 2019. Hallituksen esitys poikkea työryhmän mietinnöstä joiltain osin.

MTK korostaa, että jätehuolto on välttämättömyyspalvelu, joka koskettaa yksityisten ja yritysten arkea monin tavoin. Hallituksen esityksessä on pyritty erittäin laajasti kuvaamaan esityksen vaikutuksia eri osa-alueilla. Aikaisemman jätelain valmistelun tapaan vaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu haja-asutusalueella olevien kotitalouksien näkökulmasta tai sellaisten haja-asutusalueella sijaitsevien yritysten näkökulmasta, joiden toimiala ei ole jätteiden kuljetus tai jätehuolto yleensä.

MTK:n näkemyksen mukaan seuraavia vaikutuksia voi ilmetä erityisesti haja-asutusalueella, jos kunnan vastuulle kuuluvan sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksissa säilyy ns. kaksoisjärjestelmä ja kunta tai jätehuoltolautakunta päättää valita kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen:

- Todellisuudessa kilpailua jätteenkuljetuksessa ei ole.
- Tarjouksia ei todennäköisesti saa kuin yhden.
- Myös Etelä-Suomessa on alueita, joissa ei saa yhtään tarjousta.
- Erilliskeräyksen laajetessa taajamissa, sekajätteen määrä näillä alueilla vähenee. Tämä johtaa sekajäteastioiden tyhjennysvälin pitenemiseen ja näin kahta kautta vähentää kuljetusyrittäjien työsuorituksia.
- Maaseudulla ja haja-asutusalueilla, joissa kiinteistökohtaista erilliskeräystä ei vaadita eikä todennäköisesti myöskään vapaaehtoisesti tai markkinaehtoisesti tulla järjestämään, sekajätteen määrä ei vähene yhtä paljon kuin taajamissa.
- Ehdotetun lakimuutoksen seurauksena, kuljetusyrittäjien kiinteät kustannukset säilyvät ennallaan ja siirtymämatkat ja -ajat haja-asutusalueilla kasvavat huomattavasti suhteessa nykyiseen tilanteeseen, jossa suurempi osa sekajätteestä muodostui taajamissa. Todennäköisesti hallituksen esitys johtaa seuraukseen, jossa haja-asutusalueet maksavat jatkossa selvästi enemmän jätteenkuljetuksesta kuin nyt. Kunnan kilpailuttamana jätteenkuljetuksen kustannus haja-asutusalueitten jätehuollosta olisi todennäköisesti vähentynyt.

Lakien vaikutusten arviointi on ollut eduskunnan käsittelyssä viime kuukausina. Myös MTK lausui asiasta tarkastusvaliokunnalle. MTK:n näkemyksen mukaan lakien vaikutusten arvioinnin tasoa tulee Suomessa selkeästi nostaa.

MTK korostaa, että jätelain uudistuksen vaikutuksia tulee seurata tiiviisti lain voimaantulon jälkeen. Vaikka hallituksen esityksessä on sinänsä pyritty arvioimaan esityksen vaikutuksia laajasti ja kattavasti, esitys ei si-

sällä erityisiä arvioita maaseutuvaikutuksista. Maaseutuvaikutuksille on selvä tarve, sillä kyseessä on välttämättömyyspalvelu eli maaseudulla asuvalla ja samassa pihapiirissä yritystoimintaa harjoittavalla tulee olla voimassa oleva jätehuoltosopimus. Kustannustehokas ja toimiva jätehuolto on kaikkialla Suomessa asuvien oikeus ja tämä tulee taata jätelailla nyt ja tulevaisuudessa.

Helsingissä 22.4.2021

Kunnioittavasti,

Minna Ojanperä
Lakimies